

atragă atenția asupra tezaurului de idei și nestemate literare de care dispune teatrul românesc, reamintind astfel titluri ce nu trebuie să dispară din repertoriul curent.

Ilcana BERLOGEA

N. BARBU :

**Biografie
și creație**

Critic literar și istoriograf teatral dotat, N. Barbu publică — după o serie de lucrări valoroase: monografia *Aglae Pruteanu* (1965), *Sine ira* (1971), *Momente din istoria teatrului românesc* (1978), *Anfract* (1979) — o nouă scriere de teatru, intitulată sugestiv *Biografie și creație* (Arta lui C. Ramadan), în care înfățișează viața și efortul creator al uneia dintre cele mai originale personalități ale

scenei naționale. Cu toate accentele ei de admirație și simpatie, cartea nu este o biografie romanțată a marelui actor, ci îl integrează în mișcarea teatrală a primelor șase decenii ale secolului. Pașiunea de cercetător a autorului investighează etapele creșterii și dezvoltării eroului său, oferind în același timp un tablou reprezentativ al teatrului românesc, și îndeosebi o pagină elocventă din istoria teatrului ieșean. Aparatul bibliografic, mărturiile unor oameni de artă și litere (Petru Comarnescu, Otilia Cazimir, Șt. Ciubotărașu, Laurențiu Fulga ș.a.), completate cu amintirile soției actorului, sînt însoțite de un amplu documentar. Explorînd acest cîmp, N. Barbu exprimă un sentiment de recunoștință pentru cei care au întreținut flacăra artei scenice la Iași, pentru foștii directori Mihail Sadoveanu și Mihail Codreanu, strălucit pedagog la Conservator, ca și pentru vechii și experimentații actori: Vlad Cuzinschi, Ștefan Braborescu și mai tînărul Tudor Călin; astfel a fost susținut, în grelele condiții materiale ale vremii, prestigiul teatrului în care străluciseră altădată Millo, Arceleanu, N. Luchian ș.a.

Fără îndoială, adevăratul salt calitativ a avut loc în perioada încadrării teatrului din bătrînul centru cultural în viața artistică modernă, odată cu venirea lui A. I. Maican ca director de scenă (1929), secondat și continuat de inventivul soirit al lui Ion Sava, ca și de pictorul scenograf Th. Kiriacoff-Suruceanu.

Sub îndrumarea reputatului director de scenă, Ramadan a izbutit să exprime esența mentalității personajelor caragialene: *miticismul* (scenetele: *Articolul 14, C.F.R., Justiție, Un pedagog de școală nouă*). Succesul de scenă i-a fost recunoscut și în piesa lui Otto Indig, *Mireasa din Tărăscău*, reluată la București după 1945 — dramă simplă, al cărei personaj central masculin era interpretat de Ramadan pe linia unui comic de o mare naturalitate. Repertoriul actorului se îmbogățește sub „bagheta magică” a lui Ion Sava, cînd creează cîteva roluri excepționale, în *Androcle și leul* de G. B. Shaw, în *Scene de stradă* de Elmer Rice (Kaplan) sau în *Căteaua* de Guy de Fouchardiére (Legrand) — toate interpretate cu economie de gest și cu o captivantă mimică. Și e în totul remarcabil, în cadrul acestui ultim rol, că actorul nu scoate în evidență descompunerea fizică și morală a personajului, ci caută să surprindă resorturile intime ale decăderii sale.

Cea mai sumară privire asupra activității teatrale a lui C. Ramadan constată că repertoriul său număra câteva sute de roluri.

Ultima perioadă din activitatea lui Ramadan, la Teatrul Armatei, sub direcția lui Al. Finți, i-a adus mari succese de public, într-un repertoriu înnoit. În *Fintina turmelor* de Lope de Vega, în *Școala calomniei* de Sheridan, alături de Lucia Sturdza-Bulandra, în *Ruptura* de Boris Lavreniev, în *Trenul blindat 14-69* de Vs. Ivanov sau în *Tragedia optimistă* de Vsevolod Vișnevski, Ramadan aducea puterea de convingere și omenescul necontrafăcut. Cea mai mare realizare a sa din această perioadă a fost *Harpagon* (*Avarul* de Molière), în 1954, în regia lui Gh. Jora. Plastică personajului, exprimând multiplele nuanțe ale patimei banului, a accentuat tragismul situațiilor,

trezind și admirația unor personalități artistice străine, printre care directorul „Mossoviet”-ului, Zavadski. De asemenea, la teatrul radiofonic și în film, C. Ramadan a adus o mult apreciată contribuție, fiind — printre altele — premiat pentru *Arendașul Român* (1952), remarcat în *Afacerea Protar* (după *Ultima oră* de M. Sebastian), *Ripa dracului*, *Brigada lui Ionuț*, *Ciulinii Bărăganului* după Panait Istrati (în regia lui Louis Daquin).

C. Ramadan a avut toate calitățile unui mare talent comic, fiind totodată un spirit umanist cu un larg orizont. Jocul său făcea perceptibilă substanța umană a personajelor, izbutind s-o exprime fără retorism și poză, dar și fără detalii naturaliste.

Cartea lui N. Barbu oferă o cuceritoare imagine a lui C. Ramadan.

Mircea MANCAȘ

MERIDIANE

Simpozion internațional

Goldoni și actualitatea

Aceasta a fost tema simpozionului internațional organizat la Moscova, între 4 și 10 iulie crt., de către Uniunea Scriitorilor din U.R.S.S., în colaborare cu Fundația Cini din Veneția și la care au participat, pe lângă numeroasele delegații ale celor doi organizatori, reprezentanți din câteva țări socialiste: Bulgaria, Cehoslovacia, Mongolia, România, Ungaria. Profilul profesional foarte divers al participanților — cadre universitare, cercetători, filologi, traducători, dramaturgi, critici dramatici și literari, regizori — a determinat o mare diversitate a modurilor de abordare a temei și, firește, și nivelul inegal al comunicărilor (peste douăzeci). Acestea reprezintă, în ansamblu, o substanțială contribuție la cunoașterea și, mai ales, la înțelegerea aprofundată a dimensiunilor de universalitate și perenitate ale vastei opere goldoniene, a cărei exploatare și valorificare din perspectiva actualității sint încă departe de a se fi încheiat.

Conduce alternativ de dramaturgul Serghei Mihalkov și de profesorul Vittore Branca, lucrările simpozionului au alăturat cercetări istorice, filologice, teatrolo-

gice („Goldoni și A. N. Ostrovski” de N. Tomașevski, „Goldoni pe scenele ruse și sovietice” de Abram Stein, „Caracteristicile de limbaj ale personajelor goldoniene și valorificarea lor în traducere rusă” de Nina Elina), considerații estetice și comentarii critice privitoare la opera lui Goldoni, în perspectivă contemporană („Specificitatea comicului goldonian” — un interesant eseu de Franco Fido, „Noi aspecte și probleme în abordarea critică a creației goldoniene” de Mario Baratto, „Mesajul lui Goldoni: realism și moralitate” de Giorgio Padoano), puncte de vedere personale cu caracter general („Actualitatea lui Goldoni” de dramaturgul Viktor Rozov), noi exegeze regizorale ale unor opere (*Una din ultimele seri de carnaval*, în viziunea lui Orazio Costa, *Evantaiul*, în concepția lui Luigi Squarzina), panorame spectacologice privind reprezentarea pieselor lui Goldoni în diverse țări (între acestea, expunerea artistei poporului, președinta Asociației oamenilor de artă din R. P. Mongolă, scriitoarea Erdenebatîn Oiuun, despre interpretarea pieselor lui Goldoni la Ulan Bator, pe fondul procesului de dezvoltare socială și culturală a țării, a produs senzație). Cele două comunicări românești — „Modernitatea lui Goldoni” de Horia Deleanu și „Goldoni în România de azi” de subsemnata —, bine primite, au dat o imagine cuprinzătoare, nu numai asupra ariei de răspundere și recepție a operei dramaturgului italian pe scena românească, ci și asupra evoluției și diversității modurilor de interpretare teoretică și scenică a bogatei sale creații, sinteză de realism și teatralitate. Mi-a făcut o deosebită plăcere să aud, în co-